

Livet og samfundet i EU's kandidatlande

Indledning

I årenes løb har Eurofound's europæiske undersøgelse af livskvalitet (EQLS) udviklet sig til et værdifuldt sæt indikatorer, der supplerer de traditionelle indikatorer for økonomisk vækst og levestandard, såsom bruttonationalprodukt eller indkomst. EQLS-indikatorerne giver et bredt dokumentationsgrundlag, der kan bidrage til overvågning og fastsættelse af prioriteter for de lande, der er kandidater til medlemskab af Den Europæiske Union, og som forventes at harmonisere en del af deres politik med EU's politik og gennemføre reformer.

De fem nuværende EU-kandidatlande — Albanien, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien og Tyrkiet — blev omfattet af rækken af europæiske undersøgelser (EQLS) i 2016, og information om forandringer over tid baseret på tidligere undersøgelser (2003, 2007 og 2011) er tilgængelig for nogle. Denne rapport gennemgår tre brede områder — livskvalitet, kvaliteten af offentlige serviceydelser og samfundskvalitet — og omfatter indikatorer for:

- subjektiv velfærd, levestandard, aspekter af afsavn og balancen mellem arbejdsliv og privatliv
- sundhedspleje, langtidspleje, børnepasning og andre offentlige serviceydelser
- social utryghed, opfattelser af social udstødelse og samfundsmæssige spændinger, tillid til mennesker og institutioner, deltagelse og engagement i samfundet samt deltagelse i uddannelse

Rapporten består af et indledende oversigtskapitel og fem landeprofiler.

Politisk sammenhæng

Indikatorerne for livskvalitet, kvaliteten af offentlige serviceydelser og samfundskvalitet bidrager til at bringe borgernes perspektiv ind i politikplanlægning og resultatvurdering. Hvis der ikke findes sociale indikatorer for kandidatlandene, eller de ikke er fuldt ud sammenlignelige med EU's indikatorer, kan undersøgelsesdataene i stedet anvendes til at hjælpe med

at vurdere landeforskelle og potentielle interesseområder for den nationale politik.

Konklusionerne vedrørende livskvalitet, offentlige serviceydelser og samfundet i denne rapport er relevante både set fra et nationalt perspektiv og set i lyset af de områder, der er omfattet af EU's udvidelsesproces. De er også relevante set i en bredere sammenhæng for målene for bæredygtig udvikling (SDG), som landene undertiden har svært ved at vurdere, fordi der mangler helhedsorienterede overvågningsforanstaltninger.

Det sammenligningsmæssige perspektiv i EQLS kan gøre det lettere at forstå samfundsudviklingen på mellemlang sigt og forbedre livskvaliteten i både EU og dens partnerlande.

Hovedkonklusioner

- Graden af tilfredshed med tilværelsen og lykke i kandidatlandene er fortsat lavere end i EU's medlemsstater.
- Ligesom i mange lande er graden af lykke større end graden af tilfredshed med livet. Forskellen mellem graden af lykke og tilfredshed med livet tyder på, at familie- og sociale forhold kan give folk en vis grad af følelsesmæssig tilfredsstillelse, selvom deres tilfredshed med livet er begrænset.
- Kandidatlandene ligger under gennemsnittet for EU28 med hensyn til en række indikatorer for levevilkår, herunder f.eks. når det gælder mangler på boligmarkedet, energifattigdom og materielle afsavn. På nogle områder som f.eks. kvaliteten af visse offentlige serviceydelser synes kandidatlandene imidlertid at være bedre stillet end visse østeuropæiske medlemsstater, navnlig efter den økonomiske krise i 2008.

- Hvad angår den demografiske struktur har nogle af kandidatlandene en forholdsvis ung befolkning (især Albanien og Tyrkiet) sammenlignet med de fleste medlemsstater. Dette afspejles i forholdsvis gode resultater for en række sundhedsindikatorer, selv om resultaterne for disse indikatorer er betydeligt lavere for ældre grupper.
- I almindelighed ser befolkningen i kandidatlandene ret lyst på fremtiden, særlig når det gælder de kommende generationer (med undtagelse af Tyrkiet), hvilket kan skyldes udsigten til integration i EU og de forventede fordele ved at være en EU-medlemsstat. Man bør dog være opmærksom på befolkningens stigende gennemsnitsalder og visse materielle vanskeligheder og afsavn, da de kan udfordre det nuværende positive klima.
- I de fleste kandidatlande er der store forskelle mellem mænd og kvinder med hensyn til omfanget af det huslige og omsorgsrelaterede arbejde, der udføres. Selv om kvaliteten af omsorgsydelser anses for at være højere end kvaliteten af andre offentlige serviceydelser, er de måske ikke tilgængelige i tilstrækkelig høj grad til at mindske manglerne i balancen mellem arbejdsliv og privatliv. Ændringer i, hvordan arbejdet tilrettelægges og livet organiseres, kan også afhænge af de typer job, der er til rådighed, og af landets økonomiske profil. Landene synes dog ikke at forberede sig på sådanne ændringer, selvom voksnes deltagelse i uddannelse af enten erhvervsmæssige eller andre årsager er lav.
- Den sociale sammenhængskraft er sat under mangesidet pres. Visse grupper beretter om høje niveauer af social udstødelse samt dårlig mental sundhed. Til dem hører bl.a. ældre aldersgrupper, lavindkomstgrupper og i nogle tilfælde kvinder. Desuden rapporterer en forholdsvis stor del af befolkningen i visse kandidatlande om spændinger mellem rige og fattige og mellem arbejdsgivere og arbejdstagere. Indkomstforskellene i de fleste kandidatlande anslås i EQLS til generelt at være højere end i nationale statistikker. Dette resultat kunne være et yderligere incitament til at forbedre målingen af denne ulighed og til at anvende sådanne foranstaltninger til at vurdere politikker, der har til formål at bekæmpe ulighed.
- Der er forholdsvis store forskelle mellem land- og byområder med hensyn til både livskvalitet og kvaliteten af de offentlige og lokale serviceydelser. Dette er en særlig udfordring i kandidatlandene, da store dele af befolkningen bor i landområder. EQLS 2016 fremhæver specifikt den manglende adgang til genbrugstjenester for landbefolkningen.
- Tilbøjeligheden til at fæstne lid til de nationale institutioner gør det sandsynligvis vanskeligere at forbedre livskvaliteten på lokalt plan i kandidatlandene, både i land- og byområderne. I modsætning til de fleste medlemsstater, hvor der er mere tillid til de lokale myndigheder end de nationale institutioner, har de lokale myndigheder ikke denne relative fordel i kandidatlandene.

Yderligere oplysninger

Rapporten *Livet og samfundet i EU's kandidatlande* findes på <https://eurofound.link/ef18032>

Research manager: Tadas Leončikas

information@eurofound.europa.eu